

คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

1. ความเชื่อมโยง

- 1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- 1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร
  - แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร
- 1.3 แผนปฏิรูปประเทศ ด้านเศรษฐกิจ
- 1.4 แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า

2. หลักการและเหตุผล

ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคต ตามแผนปฏิรูปการเกษตร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการการผลิต ทั้งนี้ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของเกษตรแปลงใหญ่ ดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรทั่วไป โดยเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่จะร่วมกันกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึงเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ การปรับระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิต โดยเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ที่มีการดำเนินกิจกรรมที่ใกล้เคียงกันหรือติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น (Economy of Scale)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร จัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร (Motor Pool) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ตลอดโซ่อุปทาน

3.วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

3.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

4. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

4.1 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิต แปลงใหญ่สินค้าเกษตรด้านพืช (ไม่รวมนาแปลงใหญ่) ผักและแมลงเศรษฐกิจ จำนวน 2,299 แปลง ประกอบด้วย

- 1) แปลงใหญ่ปี 2563 จำนวน 780 แปลง
- 2) แปลงใหญ่ปี 2564 จำนวน 972 แปลง
- 3) แปลงใหญ่ปี 2565 จำนวน 547 แปลง

4. 2 ส่งเสริมการบริหารจัดการแปลงใหญ่ในภาพรวมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยแต่ละประเภท มีความหมาย ดังนี้

แปลงใหญ่ ปี 2563 และ 2564 หมายถึง

- แปลงใหญ่ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด (Chief of Operation : CoO) และมีข้อมูลในระบบ Co-farm.doe.go.th ณ วันที่ 10 กันยายน 2564

แปลงใหญ่ ปี 2565 หมายถึง

- แปลงที่สำนักงานเกษตรจังหวัดสำรวจว่ามีศักยภาพในการดำเนินการแบบแปลงใหญ่ พร้อมดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบแปลงใหญ่ในปีงบประมาณ 2565 (รับรองได้ภายใน 31 ธันวาคม 2564)

เงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีดังนี้

1) เกษตรกรสมัครใจรวมกลุ่ม เข้าร่วมดำเนินการ โดยเป็นการรวมแปลงผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน แปลงไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกันเป็นผืนเดียว แต่ควรอยู่ภายในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน

2) ขนาดพื้นที่และจำนวนเกษตรกร จำแนกเป็น 3 ประเภทสินค้า ดังนี้

ข้าว พืชไร่ ปาล์มน้ำมัน และยางพารา มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ และเกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 30 ราย

ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ สมุนไพร หรือพืชอื่นๆ มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ หรือเกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 30 ราย

ประมง ปศุสัตว์ ผึ้งและแมลงเศรษฐกิจ มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ หรือเกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 30 ราย

- โค ๑ ตัว   เท่ากับ ๐.๖๕ หน่วย
- กระบือ 1 ตัว   เท่ากับ ๐.๗๐ หน่วย
- แพะ แกะ ๑ ตัว   เท่ากับ ๐.๑๐ หน่วย
- สัตว์ปีก ๑ ตัว   เท่ากับ ๐.๐๑ หน่วย
- ผึ้งพันธุ์/ผึ้งโพรง/ชันโรง 1 รัง   เท่ากับ 0.6 หน่วย
- จิ้งหรีด 1 บ่อ   เท่ากับ 0.6 หน่วย
- สุกร 1 ตัว   เท่ากับ 0.40 หน่วย

4.3 สถานที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

5. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

5.1 การบริหารจัดการแปลงใหญ่

5.1.1 วิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุงข้อมูล

สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการ ดังนี้

5.1.1.1 การประชาสัมพันธ์ชี้แจงเกษตรกรให้เห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญและวิธีการดำเนินงานของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

5.1.1.2 การวิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงและจัดทำแผนธุรกิจ จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ

5.1.1.3 การจัดเก็บข้อมูล โดยจัดทำทะเบียนสมาชิกและบันทึกข้อมูลระบบ Co-farm.doae.go.th

1) แปลงใหญ่ ปี 2563 ร่วมกับทีมงานผู้จัดการและเกษตรกรสมาชิก

- ทบทวนบัญชีรายชื่อและข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน
- ประเมินผล และจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่ม/ สมาชิกในปีที่ผ่านมา ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้ ต้นทุนการผลิต คุณภาพ มาตรฐานการผลิต ตลาด
- ปรับปรุงข้อมูลในระบบ

2) แปลงใหญ่ ปี 2564 ร่วมกับทีมงานผู้จัดการและเกษตรกรสมาชิก

- ทบทวนบัญชีรายชื่อและข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน
- ประเมินผล และจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่ม/ สมาชิกในปีที่ผ่านมา ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้ ต้นทุนการผลิต คุณภาพ มาตรฐานการผลิต ตลาด
- ปรับปรุงข้อมูลในระบบ

3) แปลงใหญ่ปี 2565

- จัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิก รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขในการดำเนินงานในรูปแบบแปลงใหญ่
- เปิดแปลงและบันทึกข้อมูลสมาชิกในระบบให้ครบถ้วน เมื่อผ่านการรับรองจากคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด (Chief of Operation : CoO) แล้ว

หมายเหตุ

1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิก ให้ใช้ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ข้อมูลการผลิต การตลาดของเกษตรกร และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการจัดเวทีวิเคราะห์และวางแผนร่วมกันของสมาชิก โดยใช้เครื่องมือ Individual Farm Production Plan : IFPP ในการวิเคราะห์และวางแผนการผลิต รายบุคคล และแผนบริหารจัดการกลุ่ม ในการลดต้นทุน และยกระดับรายได้ และนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานตามแบบจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานรายบุคคลสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อบันทึกไว้ในระบบ Co-farm.doe.go.th ให้สามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานจากการเข้าร่วมโครงการต่อไป

2) การบันทึกข้อมูล : บันทึกข้อมูลในระบบออนไลน์ Co-farm.doe.go.th

3) การรายงานผลการรับรองและขึ้นทะเบียนเป็นแปลงใหญ่ ตลอดจนการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลในฐานข้อมูลโครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ให้ผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัดดำเนินการผ่านระบบ <http://Co-farm.doe.go.th> เท่านั้น **ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะยึดข้อมูลในระบบเป็นหลักฐานในการดำเนินงานโครงการ**

4) แปลงใหญ่ที่มีระบบการปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน หรือสลับการใช้พื้นที่ในการปลูกพืชตามฤดูกาล เช่น แปลงใหญ่ข้าว ที่มีการปลูกพืชหลังนา ให้ทำการปรับปรุงข้อมูลในระบบ ตั้งแต่การแก้ไขชื่อแปลง โดยเพิ่มเติมชื่อสินค้าที่ปลูก เช่น แปลงใหญ่ข้าว/ถั่วลิสง และปรับปรุงข้อมูลในแผนการผลิตรายบุคคลด้วย

5) ปรับปรุงการตั้งชื่อแปลง ให้เป็นแบบแผนเดียวกันเพื่อให้สะดวกต่อการจัดหมวดหมู่ รายงาน และสืบค้นข้อมูล ดังนี้ “ แปลงใหญ่ .....(ชื่อสินค้า) .... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... ”

5.1.2 การพัฒนาแปลง ยึดหลักการดำเนินการแบบบูรณาการที่สำคัญ คือ

- ให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสอดคล้องกับระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)

- สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดการให้มีการบูรณาการทีมงานในทุกกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ

โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้

5.1.2.1 แปลงใหญ่ ปี 2563 แปลงปีที่ 3 (780 แปลง)

1) การวิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงจัดทำแผนธุรกิจปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่ ติดตาม และประเมินผลและจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้ ต้นทุนการผลิต คุณภาพ มาตรฐานการผลิต ตลาด ด้วยการจัดเวทีเพื่อทบทวนและปรับปรุงเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลมาบันทึกในระบบ Co-farm.doe.go.th โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล

(IFPP) ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ

2) การบริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรและบริหารจัดการ (เน้นการพัฒนาคุณภาพ การเชื่อมโยงการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม) เป็นการสนับสนุนการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน รวมกันผลิต และรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน โดยใช้แนวทางการพัฒนา Smart Group ของกรมส่งเสริมการเกษตร สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรสามารถจัดได้หลายรูปแบบเช่น การจัดเวทีการถ่ายทอดความรู้ การศึกษาดูงาน การพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม เป็นต้น โดยอาจบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ จากหน่วยงานภายในกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น การจัดการศัตรูพืช การจัดการดินและปุ๋ย การจัดอาชีพเสริม เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (หน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือกระทรวงอื่นๆ และภาคเอกชน) ทั้งนี้ ต้องมีการบูรณาการจัดทำหลักสูตรการจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน หรือสินเชื่อต่างๆ ได้

โดยกิจกรรมที่ 1) และ 2) สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แปลงละ 5,000 บาท
ทั้งนี้ การบริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรสามารถปรับวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

3) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร/สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้

สนับสนุนวัสดุในการพัฒนาคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เป็นการสนับสนุนวัสดุ เพื่อประกอบการให้ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านระบบสารสนเทศ เป็นต้น โดยดำเนินการตามความต้องการของกลุ่ม มีค่าใช้จ่าย ดังนี้

แปลงขนาดเล็ก (น้อยกว่า 51 ราย) 462 แปลงๆ ละ 30,000 บาท

แปลงขนาดกลาง (51-70 ราย) 95 แปลงๆ ละ 40,000 บาท

แปลงขนาดใหญ่ (71-100 ราย) 32 แปลงๆ ละ 50,000 บาท

แปลงขนาดใหญ่มาก (มากกว่า 100 ราย) 14 แปลงๆ ละ 50,000 บาท

5.1.2.2 แปลงใหญ่ ปี 2564 แปลงปีที่ 2 (972 แปลง)

ดำเนินการในแนวทางเดียวกันกับแปลงปี 2563 โดยกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน

ประกอบด้วย

- 1) การวิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุงข้อมูล มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดังนี้
- 2) การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร (เน้นพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม การเชื่อมโยงการตลาด)

โดยกิจกรรมที่ 1) และ 2) สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แปลงละ 5,000 บาท
ทั้งนี้ การบริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรสามารถปรับวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

3) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร/สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดังนี้

แปลงขนาดเล็ก (น้อยกว่า 51 ราย) 642 แปลงฯ ละ 30,000 บาท

แปลงขนาดกลาง (51-70 ราย) 124 แปลงฯ ละ 40,000 บาท

แปลงขนาดใหญ่ (71-100 ราย) 35 แปลงฯ ละ 50,000 บาท

แปลงขนาดใหญ่มาก (มากกว่า 100 ราย) 16 แปลงฯ ละ 50,000 บาท

5.1.2.3 แปลงใหญ่ ปี 2565 แปลงปีที่ 1 (547 แปลง)

1) การเตรียมการ

(1) รับรองแปลงผ่าน CoO (รับรองภายใน 31 ธันวาคม 2564)

(2) จัดเวทีวิเคราะห์ จัดทำแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มตามการบริหารจัดการรูปแบบแปลงใหญ่ใน 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน GAP การตลาด และการบริหารจัดการ พร้อมทั้งติดตามและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่มายังที่กในระบบ co-farm.doae.go.th และประเมินผลจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้ ต้นทุนการผลิต คุณภาพ มาตรฐานการผลิต ตลาด

2) การถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรและบริหารจัดการ (เน้นด้านการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer และความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร/องค์กร/วิสาหกิจชุมชน การตลาดและเชื่อมโยง)

(1) ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรสามารถจัดได้หลายรูปแบบเช่น การจัดเวทีการถ่ายทอดความรู้ การศึกษาดูงาน การพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม เป็นต้น

(2) การสนับสนุนการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน รวมกันผลิต และรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน โดยใช้แนวทางการพัฒนา Smart Group ของกรมส่งเสริมการเกษตร

(3) ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการตลาดและเชื่อมโยงการตลาดมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

โดยกิจกรรมที่ 1) และ 2) สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แปลงละ 5,000 บาท

ทั้งนี้ การบริหารจัดการการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรสามารถปรับวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

3) ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

จัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเป็นการทดสอบหรือสาธิตเทคโนโลยีในประเด็นที่เกษตรกรต้องการทราบหรือเทคโนโลยีที่ต้องการชักชวนให้เกษตรกรพัฒนา ภายใต้ความเห็นชอบของสมาชิกและบูรณาการกับหน่วยงานวิชาการในพื้นที่ (กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน มหาวิทยาลัย เป็นต้น) โดยดำเนินการตามความต้องการของกลุ่ม มีค่าใช้จ่าย ดังนี้

แปลงขนาดเล็ก (น้อยกว่า 51 ราย) 352 แปลงฯ ละ 40,000 บาท

แปลงขนาดกลาง (51-70 ราย) 53 แปลงฯ ละ 50,000 บาท

แปลงขนาดใหญ่ (71-100 ราย) 10 แปลงฯ ละ 60,000 บาท

แปลงขนาดใหญ่มาก (มากกว่า 100 ราย) 6 แปลงฯ ละ 60,000 บาท

5.2 การบริหารจัดการโครงการ

5.2.1 บริหารจัดการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

กรมส่งเสริมการเกษตรพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เพื่อเป็นวิทยากรในการจัดการความรู้ให้กับเกษตรกร เพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้สามารถเป็นวิทยากรให้เกษตรกรได้อย่างต่อเนื่อง (สามารถปรับวิธีการบริหารจัดการพัฒนาความรู้ให้เจ้าหน้าที่ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์)

5.2.2 พัฒนาเกษตรกรเป็นผู้จัดการแปลง

กรมส่งเสริมการเกษตร จัดอบรมเกษตรกรประธานแปลงใหญ่ ปี 2563 โดยพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะในการบริหารจัดการกลุ่ม การวางแผนการผลิต การตลาด ตามแนวทางตลาดนำการผลิต ให้สามารถพัฒนาเป็นผู้จัดการแปลง ที่บริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน (สามารถปรับวิธีการพัฒนาเกษตรกรเป็นผู้จัดการแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์)

5.2.3 การประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ (แนวทางการจัดประชุมตามภาคผนวก)

จัดประชุมเครือข่ายของคณะกรรมการแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ เครือข่ายละ 4 ครั้ง เพื่อวางแผนการพัฒนาแปลงใหญ่

ระดับอำเภอ 882 อำเภอ จำนวน 4 ครั้ง

ระดับจังหวัด 77 จังหวัด จำนวน 4 ครั้ง

ระดับ เขต 6 เขตฯ ละ 4 ครั้ง

ระดับประเทศ 4 ครั้ง

5.2.4 จัดงานประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับสมาชิกแปลงใหญ่และผู้สนใจ

กรมส่งเสริมการเกษตร ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับสมาชิกแปลงใหญ่และผู้สนใจ ผลงานการส่งเสริมตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ สื่อมวลชน และอื่นๆ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ

5.2.5 การติดตามและประเมินผลโครงการ

ติดตาม ประเมินผลโครงการ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และสำนักงานเกษตรจังหวัด

5.2.6 จัดทำฐานข้อมูลกลางสมาชิกแปลงใหญ่

ส่วนกลาง สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาโปรแกรมการบันทึกข้อมูลสมาชิกแปลงใหญ่ ประมวลผลและรายงาน

7. ระยะเวลา

ตุลาคม 2564 – กันยายน 2565

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

8.1 ผลผลิต (output)

พื้นที่การเกษตรได้รับการพัฒนาสู่ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่น้อยกว่า 2,045 แปลง

8.2 ผลลัพธ์ (outcome)

เกษตรกรในพื้นที่แปลงใหญ่มีการรวมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานที่เน้นการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต มีตลาดรองรับ ภายใต้การบริหารจัดการที่ดี สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันสินค้าเกษตรและสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร

8.3 ตัวชี้วัด

- เชิงปริมาณ พื้นที่การเกษตรได้รับการพัฒนาสู่ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่น้อยกว่า 2,045 แปลง
- เชิงคุณภาพ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ร้อยละ 60 มีการลดต้นทุนการผลิต และผลผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 เกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

9.2 เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

10. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

1. ชื่อ นางมาลินี ยუნานนท์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

เบอร์โทรศัพท์ : 02-9406123

E-mail: malineey@hotmail.com

2. ชื่อ นางสาววัลภา ปันตะ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพืชน้ำมันและพืชตระกูลถั่ว

เบอร์โทรศัพท์ : 02-5610453

E-mail: wanlapa_p@hotmail.com

.....

หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายทุกรายการสามารถถัวจ่ายได้

ภาคผนวก

แนวทางการจัดประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และ แปลงใหญ่

1. หลักการและเหตุผล

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร คือหัวใจสำคัญที่ทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จ ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น จำนวน 882 ศูนย์ทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกร ในชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการผลิต และการตลาด

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดแนวทางการพัฒนาการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อส่งเสริมเกษตรกรให้มีการรวมกลุ่ม ร่วมกันบริหารจัดการด้านการเกษตรของตนเอง ทำการเกษตรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม เพื่อให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด และส่งเสริมการเชื่อมโยงการตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบูรณาการการทำงานร่วมกันของ ศพก. และ เกษตรกรแปลงใหญ่ จึงสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่าย เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคการเกษตร โดยใช้การประชุม เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาเกษตรกรไทยให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการระหว่างแปลงใหญ่ และ ศพก. อย่างเป็นรูปธรรม
- 2.2 เพื่อให้แปลงใหญ่ และ ศพก. ร่วมกันขับเคลื่อนภาคการเกษตร ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

3. เป้าหมาย

3.1 จัดประชุมร่วม 2 เครือข่าย คือ คณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ จำนวน 882 อำเภอ ระดับจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด (รวมสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร) ระดับเขต จำนวน 6 เขต และระดับประเทศ โดยแต่ละระดับจัดประชุมจำนวน 4 ครั้ง มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ระดับอำเภอ จำนวน 882 อำเภอ ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละอำเภอประกอบด้วย ผู้แทนแปลงใหญ่ ผู้แทน ศพก. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ (ผู้ดำเนินการจัดประชุม)

3.1.2 ระดับจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละจังหวัดประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ระดับอำเภอ ประธานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ ตามจำนวนอำเภอในแต่ละจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด (ผู้ดำเนินการจัดประชุม)

3.1.3 ระดับเขต จำนวน 6 เขต โดยที่เขต 4 แบ่งเป็น 2 พื้นที่ คือ อีสานเหนือ และอีสานใต้ เขต 5 แบ่งเป็น 2 พื้นที่ คือ ภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง เขต 6 แบ่งเป็น 2 พื้นที่ คือ ภาคเหนือตอนบน และ

ภาคเหนือตอนล่าง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ระดับจังหวัด ประธานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด ตามจำนวนจังหวัดในแต่ละเขต เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (ผู้ดำเนินการจัดประชุม)

3.1.4 ระดับประเทศ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ ระดับเขต ประธานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต ที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับประเทศ เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ผู้รับผิดชอบงาน เจ้าหน้าที่ส่วนกลางกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้บริหารกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคีส่วนกลาง โดยผู้ดำเนินการจัดประชุมคือ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร และกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

4. วิธีการดำเนินงาน/กิจกรรม

4.1 การเตรียมการจัดประชุม

4.2 จัดประชุมร่วมคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และ ศพก. โดยมีวาระการประชุม ดังนี้

- วาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- วาระที่ 2 เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา
- วาระที่ 3 เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งก่อน
- วาระที่ 4 เรื่องเพื่อทราบ
- วาระที่ 5 เรื่องเพื่อพิจารณา
- วาระที่ 6 เรื่องอื่น (ถ้ามี)

4.3 รายงานการประชุมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

5. ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนธันวาคม 2564 - กันยายน 2565

6. สถานที่

- 6.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ
- 6.2 สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเกษตรจังหวัด 76 จังหวัด
- 6.3 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 6
- 6.4 กรมส่งเสริมการเกษตร

7. งบประมาณ

สำหรับงบประมาณที่ใช้ในการจัดประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานของคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2565 มีรายละเอียดการใช้งบประมาณ ดังนี้

การประชุมครั้งที่ 1 ใช้งบประมาณการจัดประชุมของ ศพก.

การประชุมครั้งที่ 2 ใช้งบประมาณการจัดประชุมของแปลงใหญ่

การประชุมครั้งที่ 3 ใช้งบประมาณการจัดประชุมของ ศพก.

การประชุมครั้งที่ 4 ใช้งบประมาณการจัดประชุมของแปลงใหญ่

ทั้งนี้ การใช้งบประมาณในการจัดประชุมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของแต่ละหน่วยงาน สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม

8. ผลผลิต (output)

8.1 มีการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และ ศพก. ระดับอำเภอ จำนวน 882 อำเภอ อำเภอละ 4 ครั้ง

8.2 มีการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และ ศพก. ระดับจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด จังหวัดละ 4 ครั้ง

8.3 มีการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และ ศพก. ระดับเขต จำนวน 6 เขต (9 พื้นที่) เขตละ 4 ครั้ง

8.4 มีการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และ ศพก. ระดับประเทศ จำนวน 4 ครั้ง

9. ผลลัพธ์ (outcome)

9.1 เกิดการเชื่อมโยงการดำเนินงานของคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ และ ศพก. อย่างเป็นรูปธรรมสามารถใช้ ศพก. เป็นฐานเรียนรู้และเป็นแหล่งองค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรแปลงใหญ่ ตลอดจนเป็นที่บ่มเพาะเกษตรกรที่จะเข้าเป็นสมาชิกแปลงใหญ่

9.2 เกษตรกรผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ตลอดจนมีการบริหารจัดการด้านการตลาด และบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. หน่วยงานที่รับผิดชอบรับผิดชอบ

10.1 สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

10.2 กองวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร

.

.